

Verslag van het 3^e **Mars en Mercuriussymposium**, gehouden op 3 november 2021 te Stroe.

“Slag om Europa versus Slagveld Europa”.

De voordrachten werden gevolgd door ruim 180 deelnemers in de zaal en 150 via de Live stream. Een gemêleerd gezelschap met diverse achtergronden, waaronder ook veel militairen.

Dagvoorzitter Kol.Ir. Mietta Groeneveld leidde het symposium in met een schets van het kruispunt waar Defensie zich nu bevindt met name in relatie tot Europa en de NAVO en de daarbij opkomende nieuwe uitdagingen:

- de toenemende instabiliteit aan Europa's buitengrenzen
- toenemende rivaliteit: Russische assertiviteit, Chinese ambities, het Aukus pact.
- de niet meer vanzelfsprekende steun voor de NAVO,
- de technologische vorderingen en digitalisering, inzet van hybride middelen.
- de demografische ontwikkelingen door de vele immigranten.
- globalisering en klimaat.

Het symposium gaat over de situatieschets, de bedreigingen, hoe kunnen we onszelf versterken en hoe de aanvallers onschadelijk maken.

Voordracht 1 : Rob de Wijk: (HCSS). De rol van Europa in het geweld van de grootmachten. Is Europa een speler of een speelbal?

“Slagveld Europa” slaat op risico's en dreigingen die in de permanente geopolitieke en geo-economische competitie tussen de grootmachten (VS, China, Rusland) op Europa en Nederland afkomen. En hoe China en Rusland de Europese landen uit elkaar willen spelen. China streeft naar economische groei en het uitbreiden van haar voetafdruk zoals in Montenegro, de haven van Piraeus, Servië en Afrika. Kunnen de schulden niet worden betaald dan maar een stuk land of infrastructuur afstaan. China infiltreert ook in de universiteiten en middels vele digitale technieken. Donald Trump vertegenwoordigt de ondemocratische trend in de VS en probeerde o.a. NAVO en WHO te ondermijnen met als echte schade: het wegzakken van het vertrouwen in de VS en daarmee afbreuk doen aan de Westerse cohesie.

Hoe pakte dit voor Europa uit ?

Militair gezien hebben alle grootmachten kernwapens, die ze gelukkig niet willen inzetten. China en Rusland willen zoveel mogelijk onder de escalatiegrens opereren, maar blijven Europa bestoken met hybride en gemaskeerde acties. Ze spelen elk hun eigen spel: Rusland schaakt en brengt uit balans, China speelt strategisch Go en de USA speelt American Football, powerplay. De pogingen van China, Rusland, Brexit en Trump zijn vervelend , maar tot nu toe weinig effectief.

Europa heeft financieel-economisch een belangrijk machtsmiddel in handen, aangezien de interne EU markt nog steeds de belangrijkste ter wereld is. Zij kan daarmee de spelregels op de wereldmarkt beïnvloeden (bv op de gebieden van privacy, veiligheid en duurzaamheid).

”Europa bepaalt wie er in het stadion mag spelen en welke regels daar gelden”.

Door de sterke geo-economische competitie is Europa minder zwak dan vaak gedacht terwijl in de militaire competitie de EU zwak is.

In een gesprek na de voordracht was er overeenstemming over het feit dat de Europese Defensie, ondanks dit economisch sterke punt, zeker niet op haar lauweren mag rusten.

Voordracht 2: Hester Somsen (NCTV). Hoe geopolitieke competitie in de grijze zone ook het “veilige” Nederland tot een frontline state maakt.

Het idee van één frontlinie is achterhaald. Onlangs verscheen een overzicht:

“Dreigingsbeeld van Statelijke Actoren”, een tableau van actuele en potentiële, dwingende, ondermijnende, misleidende of heimelijke activiteiten die de nationale veiligheidsbelangen van Nederland kunnen schaden, afkomstig uit landen zoals Rusland, China, Iran. Het gaat over bedreigingen onder het niveau van gewapend conflict zoals verspreiden van desinformatie alsmede digitale spionage en sabotage.

Ons strategische blikveld is beperkt, onze weerbaarheid is onvoldoende en heeft te weinig prioriteit. Al met al een kwetsbare uitgangspositie. Wij kunnen niet meer zonder digitale bewapening. Cybercriminelen staan in de aanslag. Wij staan in een verdedigende positie en moeten scenario's en strategieën samenbrengen.

Een eerste stap is het instellen van een Nationale Veiligheidsraad en vervolgens:

- Tegengaan van ongewenste buitenlandse invloed, inmenging en ongewenste kennisoverdracht via onderwijs en onderzoek.
- Herijking van de beveiliging van vitale infrastructuur.
- Versterking van de technologische kennispositie en strategische onafhankelijkheid.
- Versterking van de weerbaarheid tegen cyberdreiging en alle spionage.
- Aansluiten bij onze veiligheidspartners in Europa.

Voordracht 3: Frans Kleyheeg (TNO). Hoe Europa in de slag om technologische dominantie een eigenstandige positie probeert op te bouwen.

Het EDF, het Europees Defensie fonds is een belangrijke voorzet om uit de impasse te komen na het verval van onze krijgsmacht onder andere ten gevolge van de bezuinigingen. Voor de periode 2021-2027 is circa 8 miljard Euro beschikbaar. Hiervan is 1/3 voor onderzoek en 2/3 voor ontwikkeling. Het doel is verweer tegen de dreigingen, die op ons afkomen. Daarnaast ook het bevorderen van de samenwerking (synchronisatie) en vermindering van de technologische afhankelijkheid van andere landen.

Heeft Nederland met zijn bescheiden defensie industrie daar wat aan?

Ja, onze defensie industrie is kwalitatief hoogwaardig. We proberen de huidige industriële basis in stand te houden en nieuwe industrieën te plannen.

EDF geeft een extra steun, maar dit vraagt om een krachtige lange termijnvisie.

Voordracht 4: Bart Groothuis (Europees parlement).

Het geopolitieke ontwaken van Europa. Europese strategische autonomie.

Bij dreiging kan de NAVO artikel 5 inroepen. De waarde van artikel 5 loopt terug omdat de tegenstanders bij hun subversieve acties onder de drempel van art. 5 proberen te blijven. Zolang er geen oorlog is hebben we tegen deze dreigingen Europese samenwerking nodig. Voor geopolitieke acties door cyber is de technologie bepalend geworden.

Europa moet voor de beveiliging tegen cybercriminaliteit een grote inhaalslag maken. Er komen onderhandelingen over een door de EU gereguleerde digital services act en we gaan de *cyber diplomacy toolbox* breder inzetten.

Toch moeten we de NAVO nog niet inwisselen voor Europese oplossingen. De enige die onze territoriale veiligheid kan garanderen is de USA. En de EU kan daar niet zomaar omheen. En de oude dreigingen gaan niet weg.

Nederland en ook andere kleine landen kunnen hoofdtak 1 al niet goed uitvoeren. Elk land is te klein voor alle taken. Hoe meer we nationaal (willen) doen, des te slechter wij onszelf kunnen verdedigen.

Wij moeten onze mogelijkheden integreren in multinationale verbanden. Voor de nieuwe (digitale) dreigingen moeten we met name in de EU afspraken maken. Aan een Europees leger kleven nog veel problemen maar we kunnen al op veel terreinen integreren. En daar hebben we als defensiebudget de 2% van het BBP ook hard voor nodig.

Dagvoorzitter Mietta Groeneveld leidde de paneldiscussie waarbij veel van de uitdagingen zoals genoemd aan het begin van het symposium, de revue passeerden.

In haar slotwoord benadrukte zij de overwegingen die langskwamen: de grootmachten, die niet opereren aan één duidelijke frontlijn, maar proberen onder het militaire escalatieniveau de Europese landen te ontregelen en uit elkaar te drijven. Antwoorden kunnen gevonden worden wanneer we ons weerwoord goed coördineren; het instellen van een Nationale Veiligheidsraad zou hierbij goed kunnen helpen.

In Europa moeten wij elkaar vinden in de bestrijding van hybride dreigingen. EDF kan daarbij hulp bieden door de ontwikkeling van gezamenlijke capaciteiten mogelijk te maken. Voor wat betreft de NAVO: wij kunnen niet zonder onze legermachten onder leiding van Amerika en de NAVO, maar goede onderlinge Europese integratie betekent een goede start voor verdere Europese ontwikkelingen.

Wij kijken terug op een aantrekkelijk en goed bezocht symposium, georganiseerd door de vereniging Mars en Mercurius, KBVK, HCSS en met ondersteuning van CLAS, dat zichzelf goed op de kaart heeft gezet. Hopelijk volgend jaar weer !

Arnhem 16 november 2021

Hans Stevens, lid M&M-Oost en lid van de Werkgroep Defensiebeleid & Krijgsmacht.